

De trap naar het koor / Linden

Uit de historie

Een minder lofwaardige hoofdonderwijzer

Het waren niet altijd lieverdjes, de Lindense hoofdonderwijzers en hun zonen, zo blijkt het onderstaande relaas.

Johannes Janssen werd in 1822 aangesteld als hoofdonderwijzer aan de openbare lagere school in Groot-Linden en ook was hij toen tevens koster. Maar al na enkele jaren werd hij door pastoor Van Koolwijk uit het kostersambt gezet vanwege een ‘grote verstoring’ van de godsdienstuitoefening.

Onder volgende pastoors scheen hij wel weer het kostersambt vervuld te hebben maar zonder een officiële benoeming.

In 1857 besloot het kerkbestuur om Jan Janssen als organist te ontslaan omdat hij volslagen ongeschikt was en in zijn plaats werd Albert Hoenselaar aangesteld. Voor elke keer dat hij de mis speelde, ontving hij 20 cent. Bovendien kreeg hij de directie over het zangkoor omdat de hoofdonderwijzer de meeste tijd niet verscheen. Als voorzanger nam Janssen zijn plicht niet waar want van de 141 gezongen diensten heeft hij er slechts 10 meegezongen. Janssen bleef voorlopig nog wel koster waarvoor hij jaarlijks 50 gulden ontving.

In 1858 kwam het tot een explosie tussen hoofdonderwijzer Janssen, pastoor Libotté en de inwoners van Groot-Linden. De hoofdonderwijzer en zijn zoon Augustinus, bakkersknecht te Rotterdam, kwamen op 8 september van dat jaar 's middags om 14.00 uur naar de kerk en wilden zich met geweld de toegang naar het koor verschaffen.

Organist Albertus Hoenselaar schrok hevig en riep dadelijk om hulp. Toen het vader en zoon niet lukten om het koor te bereiken vroegen zij aan Jan Goossens en Gerardus Ermers om een hiep te halen zodat ze met behulp daarvan toch het koor konden bereiken. Er kwam geen bijltje en daarom verliet het tweetal de kerk en vroeg onderweg nogmaals om een hiep, deze keer aan Hubert van Raaij. Eerst was deze in de veronderstelling dat Janssen nog koster was en dat hij om de een of andere reden de deur naar het koor niet kon openen.

Maar toen Van Raaij van het eerdere voorval hoorde, ging hij niet naar de kerk. Tegen 15.00 uur die middag gingen de pastoor en de organist naar de kerk voor het Lof. Toen het Lof tien minuten aan de gang was, keerden vader en zoon Janssen naar de kerk terug en begonnen met veel geweld op de deur, die toegang naar het koor verschaft, te slaan terwijl ze riepen: ‘Maak open!’.

Ze gebruikten zoveel geweld dat de klink van de deur sprong. Vervolgens riep zoon Augustinus van achteruit de kerk naar de pastoor: ‘Pastoor, wie is hier de baas van het koor? Mag vader niet op het koor komen?’ De pastoor sloot het tabernakel en ging voor de communiebank staan en gaf vervolgens te kennen dat de deur naar het koor gesloten bleef. Terstond liep de zoon, terwijl hij zijn pet op het hoofd hield, met dreigende gebaren naar voren naar de pastoor toe en voeg nogmaals zeer luid: ‘Pastoor, wie is hier de baas van het koor? Mag vader niet op het koor komen?’ Hierop gaf pastoor Libotté te kennen dat hij de

baas was en vervolgens deelde hij mee dat hiermee de godsdienstuitoefening beëindigd werd en gaf iedereen de zegen.

De mensen verlieten de kerk terwijl onderwijzer Janssen nog steeds op de deur aan het slaan was. Het zangkoor was al eerder met het zingen opgehouden en de pastoorsmeid had een zenuwtoeval gekregen. Het gebeuren maakte een grote indruk en bracht verslagenheid onder de vele kerkgangers die van dit alles getuigen waren geweest. Een wrede verstoring van de zondagsrust.

's Avonds ging wethouder Willem Janssen, die inmiddels van het voorval op de hoogte was gesteld, naar Linden naar de herberg van Johannis Toni Aka waar ook de veldwachter arriveerde. Hoofdonderwijzer Janssen en zijn zoon waren ook present. De zoon zei tegen de wethouder toen hij binnenkwam: 'Ik ben niet bang voor u en ik zou u graag naar huis brengen'. De gebruikelijke uitdrukking hier om iemand uit te dagen om mee naar buiten te gaan om te vechten. Omdat er op dat moment niets te bereiken was met de twee heren, vertrokken de wethouder en de veldwachter. De laatste kreeg wel de opdracht om een oogje in het zeil te houden om zo de rust in Linden te waarborgen.

Om half elf kwam de zoon scheldend en razend op de veldwachter af, die hem sommeerde om dadelijk naar huis te gaan. Dat gebeurde ook. Maar om middernacht kwam hij met een blaaspijp op de veldwachter af terwijl zijn vader in de deuropening stond toe te kijken. Het wapen werd door de veldwachter afgepakt en in beslag genomen. De rust keerde weer.

Bij vonnis van de rechtbank werd hoofdonderwijzer Janssen veroordeeld tot 50 centen boete en werd de zoon vrijgesproken. De Officier van Justitie was het hier niet mee eens en ging in hoger beroep in de hoop dat het Hof aan beide beklagden een straf zou opleggen die passender was bij dit misdrijf. Een diepgaand onderzoek naar de handel en wandel van Janssen werd ingesteld. De officier vroeg aan de burgemeester van Linden om nadere gegevens en om een plattegrond van de kerk.

De raadsman was ook ter ore gekomen dat de hoofdonderwijzer een herberg of tapperij zou houden waar openbare verkopeningen en verpachtingen door notaris Verstraten uit Mill plaatsvonden. Deze notaris was ook degene die de schoolmeester een certificaat van goed gedrag bezorgd had en dan komt dit getuigschrift toch in een ander perspectief te staan. Tijdens het onderzoek kwam verder naar voren dat zowel de eerste als de tegenwoordige vrouw van de hoofdonderwijzer 'kwalijk en slecht' door hem behandeld werden. Als onderwijzer ging het sinds enkele jaren ook niet voortvarend. De gemeenteraad had bij Gedeputeerde Staten al klachten ingediend in verband met schoolverzuim, slecht onderwijs en mishandeling van kinderen. Na het gebeuren op 8 september werd hij geschorst en toen bleek dat al drie dagen geen enkele leerling was komen opdagen. De gemeenteraad verwachtte dat, als de school weer open zou gaan met deze hoofdonderwijzer aan het roer, geen enkele leerling meer terug zou komen. Het hele dorp was het erover eens dat een meer gepaste straf op zijn plaats zou zijn.

In het verslag uit 1858 over het onderwijs lezen we:

'In de openbare school te Klein-Linden was de toestand van het lager onderwijs voldoende, daarentegen liet het lager onderwijs op de openbare school te Groot-Linden veel te wensen over. Het gedrag van de onderwijzer te Klein-Linden is als goed aan te merken, dat van de onderwijzer te Groot-Linden was minder gunstig. Zijn ijver en gedrag waren minder lofwaardig. Ofschoon de hoofdonderwijzer te Groot-Linden voor de tijd van drie maanden werd geschorst, werd deze plaats niet aangevuld.

(Uit het boek 'Linden Groot en Klein' – Angeline van der Donk en Antoon Donkers)